

HUMANIZMUS a RENESANCIA

(Dejiny pedagogiky)

DOC. DR. VLASTA CABANOVÁ, PhD.

RENEŠANCIA (V AJ NEM. A ANGL.- *RENAISSANCE*)

JE HISTORICKÁ EPOCHA ROZVÍJAJÚCA SA V EUROPSKÉM PROSTŘEDÍ

OD KONCE 14. ST. DO POL. 17. ST.

PRECHODNÉ OBDOBIE **MEDZI STREDOVEKOM A MODERNOU DOBOU.**

JE TO ZÁROVEŇ OBDOBIE, V KTOROM SA **(ZNOVU)ZRODILA EURÓPSKA KULTÚRA,**

VEDA A VZDELANOSŤ A NA JEJ ZÁKLADOCH STOJÍ DNEŠNÁ EURÓPSKA KULTÚRA A CIVILIZÁCIA.

ZROD RENESANCIE SA SPÁJA S TALIANSKOM.

VĎAKA OBROVSKEJ KONCENTRÁCII BOHATSTVA VZNIKLO V STREDNOM TALIANSKU STREDISKO UMELECKEJ TVORBY, KTORÉ MOHLO KONKUROVAŤ PARÍŽU.

CHARAKTERISTIKA HUMANIZMU A RENESANCIE (14. - 17. STOROČIE)

OBRAT V EURÓPSKOM MYSLENÍ

SPOČIATKU MALA RENESANCIA NÁRODNÝ CHARAKTER , POSTUPNE SA CEZ HUMANIZMUS

MENÍ MYSLENIE INTELEKTUÁLOV A OBRODENIE ZASAHUJE EURÓPSKU SPOLOČNOSŤ

MENÍ SA *KULTÚRNA ÚROVEŇ ĽUDÍ, ICH SPÔSOB ŽIVOTA, ŽIVOTNÝ ŠTÝL A HODNOTY.*

→VYTVÁRA SA **NOVÝ OBRAZ SVETA** a

NOVÝ POSTOJ ČLOVEKA K SVETU.

TYPICKÝ JE RÝCHLY ROZVOJ UNIVERZÍT V CELEJ EURÓPE,

ZA NAJLEPŠÍMI PROFESORMI A ŠTUDIJNÝMI ODBORMI SA CESTOVALO ZA HRANICE.

ŠTRUKTÚRA A OSNOVY UNIVERZÍT BOLI VEĽMI PODOBNÉ.

UČENCI Z JEDNOTLIVÝCH INŠTITÚCIÍ BOLI MINIMÁLNE V KOREŠPONDENČNOM STYKU. MÔŽEME POVEDAŤ, ŽE **VYSOKOŠKOLSKÉ VZDELÁVANIE DOSTÁVALO GLOBÁLNY CHARAKTER.**

HUMANISTI ČASTO KRITIZOVALI OSNOVY TRADIČNÝCH UNIVERZÍT, KTORÝCH ŤAŽISKOM BOLO STÁLE ŠTÚDIUM TEOLÓGIE (OBVIŇOVALI ICH Z URČITEJ UZAVRETOSTI, POTLAČOVANIA INDIVIDUALITY A INOVÁCIÍ).

HUMANIZMUS VYTÝČIL NOVÝ IDEÁL VÝCHOVY, KTORÝ KRITIZOVAL STREDOVEKÚ SCHOLASTIKU, ZAMERAL POZORNOSŤ NA VEDY, UMENIA A CELEJ KULTÚRY NA ČLOVEKA, PRÍRODU A POZEMSKÝ ŽIVOT (*STUDIA HUMANA*).

HUMANISTI ZAČALI ZAKLADAŤ SVOJE VLASTNÉ ŠKOLY, NAZÝVANÉ AKADÉMIE.

NAJVÝZNAMNEJŠÍ PREDSTAVITELIA HUMANISTICKEJ PEDAGOGIKY VO SVETE

VITTORINO DA FELTRE

DESIDERIUS ERASMUS ROTERDAMSKÝ

JOAN LUIS VIVES

FRANCOIS RABELAIS

MICHALL MONTAIGNE

THOMAS MOORE

THOMASO CAMPANELLA

VITTORINO da FELTRE (1378 -1446)

TALIANSKY RENESANČNÝ PEDAGÓG

AKO PRVÝ PRIŠIEL S MYŠLIENKOU ŠKOLY V PRÍRODE.

VYBUDOVAL ZA MESTOM UPROSTRED PRÍRODY , NA BREHU JAZERA VÝCHOVNÝ INŠTITÚT NOVÉHO TYPU.

DOM RADOSTI - V ZARIADENÍ SA POKÚSIL USKUTOČNIŤ VÝCHOVU KRÁSOU PROSTREDIA

A HARMONICKÝM ROZVOJOM TELA A DUCHA SVOJICH ŽIAKOV.

škola pre šľachtických synov

Individuálne vzdelávanie

Desiderius Erasmus ROTTERDAMSKÝ

(asi 1469 – 1536)

HOLANDSKÝ HUMANISTICKÝ PEDAGÓG HLÁSAL NÁVRAT K ŽIVOTU PODĽA ANGLICKÝCH IDEÁLOV A BIBLIE. KRITIK SCHOLASTICKEJ A DOGMATICKEJ VÝCHOVY

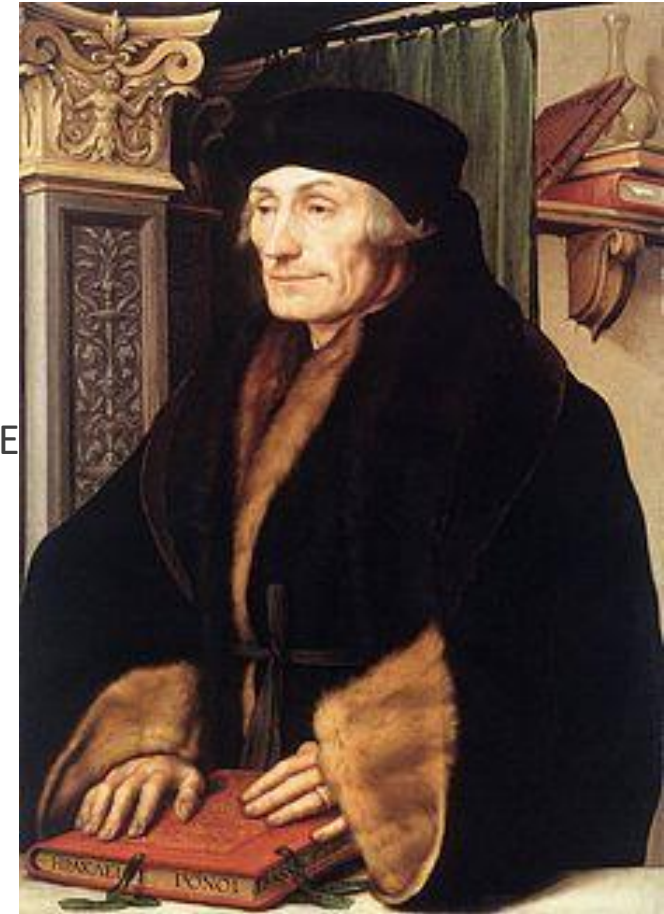
CTITEĽOM ANTIKY S NADŠENÍM PRIVÍTAL NOVÉ PREKLADY KLASICKÝCH TEXTOV A „ČISTEJŠIU LITERATÚRU“

DÔSLEDNÝ **RACIONALISTA** SA SNAŽIL **SLOBODNE** VYKLADAŤ PÍSMO, OBHAJUJE **OSOBNÚ SLOBODU** A JE NADŠENÝM.

PRÁCE: DÔVERNÉ ROZHOVORY, O SPÔSOBE ŠTÚDIA

DIELO **CHVÁLA BLÁZNOVSTVA** - JE TO HUMANISTICKÁ SOCIÁLNA SATIRA (SATIRICKÉ ÚTOKY PROTI RYTIERSTVU, SVETSKÉMU KLÉRU A ZÁKONOM, UNIVERZITÁM A NIŽŠÍM ŠKOLÁM).

V TOMTO DIELE JE OZNAČOVANÁ „HLÚPOŠŤ“ AKO CHARAKTERISTICKÚ ČRTU TOHTO OBDOBIA.



E. ROTTERDAMSKÝ *pokračovanie*

JEHO IDEÁLOM BOLA JEDNOTNÁ KULTÚRA V EURÓPE, SPOLOČNÁ VŠETKÝM NÁRODOM A VYCHÁDZAJÚCA Z ANTIKY.

HĽADAL ROVNOVÁHU VO VÝCHOVE SMERUJÚCU KU KLASICKÉMU IDEÁLU **KALOKAGATIE**

PRETO AKCENTOVAL **POTREBU VZDELANIA V OBLASTI KLASICKÝCH JAZYKOV.**

VERIL V SILU PÍSANÉHO A TLAČENÉHO SLOVA: „**SLOVÁ DOKÁŽU MENIŤ ĽUDÍ SVET K LEPŠIEMU.**“

VO VÝCHOVE (PODOBNE AKO QUINTILIANUS) **ODMIETAL FYZICKÉ TRESTY A NÁSILIE.**

VO VÝCHOVE PRIKLADAL DÔLEŽITOSŤ AJ **DOBRÝM MATERIÁLNYM PODMIENKAM.**

OD RODIČOV POŽADOVAL, ABY PREUKAZOVALI DEŤOM VIAC DOBROTY A PREJAVOVALI VÄČŠÍ ZÁUJEM O NE.

CHCEL ZREFORMOVAŤ TRADIČNÉ VZDELÁVANIE A VÝCHOVU DIEVČAT VYŠŠÍCH SPOLOČENSKÝCH VRSTIEV, (NEZDALO SA MU VHODNÉ OBMEDZIŤ ICH VZDELANIE LEN NA RUČNÉ PRÁCE), **AJ DIEVČATÁM ODPORÚČAL KLASICKÉ VZDELANIE.**

JOAN LUIS VIVES (1492 – 1540)

ŠPANIELSKY FILOZOF, PRÁVNÍK A PEDAGOG A ZNALEC NIEKOĽKÝCH JAZYKOV, POBÝVAL BĚHEM SVÉHO ŽIVOTA V PAŘÍŽI, ANGLII A ZVLÁŠTĚ V BRUGGÁCH. NEJVÝZNAMNĚJŠÍ PŘEDCHŮDCE J. A. KOMENSKÉHO.

BĚHEM SVÉHO POBYTU V ANGLII NA DVOŘE ANGL. KRÁĀ JINDŘICHA VIII. SE VĚNOVAL VÝCHOVĚ - UČITEĀ A VYCHOVÁVATEĀ PRINCEZNY MARIE DCĚRY (PODOBNE AKO THOMAS MORUS AJ ON UPADOL DO NEMILOSTI KRÁĀ, KEĀ KRITIZOVAL MOŽNOSTĀ ROZVODU MANŽELSTVA, ALE NA ROZDIEL OD MORUSA NEBOL POPRAVENÝ, ALE LEN VÄZNENÝ).

BOL PROFESOR NA OXFORDSKEJ UNIVERZITE PREKLADAL TEXTY GRÉCKEHO REČNÍKA ISOKRATA, KTORÉHO NÁZORY MU BOLI BLÍZKE. SEZNÁMIL SE TU TAKÉ S THOMASEM MOREM, PROSLULÝM ANGLICKÝM UTOPISTOU.

Z DOBY POBYTU NA ANGLICKÉM DVOŘE POCHÁZEJÍ JEHO DÍLA **O VZDĚLÁNÍ KŘEŠŤANSKÉ ŽENY, O ZÁSADÁCH DĚTSKÉHO UČENÍ, O POMOCI CHUDOBNÝM, O NÁUKACH, O DUŠI A ŽIVOTE.**

MÚDROŠŤ ČLOVEKA – MÁ BYŤ ZALOŽENÁ NA ETIKE, PRIRODZENOM ROZUME A NÁBOŽENSTVE.

FRANCOIS RABELAIS (1494-1553)



KRITIZUJE ODTRHNUTOSŤ VÝCHOVY OD POTRIEB ŽIVOTA, **PREŤAŽOVANIE PAMÄTI** A A **ZANEDBÁVANIE FYZICKÉHO ROZVOJA POŽADUJE NÁVRAT K PRÍRODE**. ROMÁNOM **GARGANTUA A PANTAGRUEL - SATIRA** (KRITIKE VTEDAJSIU FEUDÁLNU SPOLOČNOSTI).

DIELO JE TAKTIEŽ VÝZNAMNÉ AJ Z PEDAGOGICKÉHO HĽADISKA. KRITIZUJE STREDOVEKÚ VÝCHOVU A VZDELÁVANIE, UČENCOV VZDELÁVANÝCH SCHOLASTICKÝM SYSTÉMOM.

OPISUJE METÓDY TEJTO VÝCHOVY NA PRÍKLADOCH VÝCHOVY OBRA GARGANTUA, KTORÝ BOL NAJSKÔR ZVERENÝ DO VÝCHOVY DVOM PEDANTNÝM MAJSTROM. NEKONEČNÉ MECHANICKÉ MEMOROVANIE SPÔSOBILO, ŽE NAPRIEK TOMU, ŽE ŽIAK VYNAKLADAL NA ŠTÚDIUM VŠETOK SVOJ ČAS, NIELEN ŽE Z NEHO NEMAL ŽIADEN PROSPECH, ALE LEN Z NEHO HLÚPOL.

NOVÝ VYCHOVÁVATEĽ DÁVA NAJSKÔR PREČISTIŤ MOZOG ZVLÁŠTNÝM TABAKOM A POTOM HO UVÁDZA DO SPOLOČNOSTI UČENCOV, ABY V ŇOM PREBUDIL TÚŽBU VYNIKNÚŤ V ŠTÚDIU TAK AKO ONI. POTOM NASLEDUJE ŠTÚDIUM, KTORÉHO DENNÝ HARMONOGRAM RABELAIS OPISUJE DO NAJMENŠÍCH DETAILOV. PROGRAM ŠTÚDIA OPÍSANÝ V TEJTO PASÁŽI BOL NÁROČNÝ, ALE ČLOVEKA PODĽA R. NEZVÄZUJE, AK ŠTUDENT MÁ **SLOBODNÚ TÚŽBU PO POZNANÍ**.

Thomaso Campanella

(1568-1639)

TALIANSKY FILOZOF A PEDAGÓG



OBRAZ JEDNOTNEJ VÝCHOVY MLADEJ GENERÁCIE NAČRTOL VO SVOJOM UTOPISTICKOM DIELE **SLNEČNÝ ŠTÁT**, INŠPIROVANÝ PLATÓNOVOU ÚSTAVOU I AUGUSTÍNOVOU VÍZIOU BOŽIEHO ŠTÁTU

OBSAH VZDELÁVANIA PODĽA NEHO MAJÚ TVORIŤ VŠETKY DISCIPLÍNY, PREDOVŠETKÝM VŠAK VEDY PRÍRODNÉ. VŠETKÉMU SA MÁ MLÁDEŽ UČIŤ NÁZORNE, NA ZÁKLADE VLASTNÉHO POZOROVANIA SKUTOČNÝCH PREDMETOV A JAVOV, ALE TIEŽ POZOROVANÍM ICH OBRAZOV, NAMALOVANÝCH NA STENÁCH DOMOV. .

MICHEL DE MONTAIGNE (1533-1592)

TVRDÍ SA O ŇOM, ŽE MAL VÝNIMOČNÚ PAMÄŤ, VĎAKA KTOREJ SI OSVOJIL ENCYKLOPEDICKÉ ZNALOSTI,

KTORÉ POVAŽOVAL ZA IDEÁL RENESANČNÉHO UMELCA.

BOL VEĽKÝM ODPORCOM EDUKÁCIE ZALOŽENEJ NA MEMOROVANÍ

NEPOTREBNÝCH POZNATKOV.

ODPORÚČAL, ABY VZDELÁVANIE BOLO VIACEJ ZALOŽENÉ

NA SLOBODNEJ A SAMOSTATNEJ PRÁCI ŽIAKA.

VZDELÁVANIE MÁ ČLOVEKU UMOŽNIŤ A ROZVINÚŤ KRITICKÝ POSTOJ.

Thomaso More

VYSTUPUJE S POŽIADAVKOU **VŠEOBECNEJ ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY PRE CHLAPCOV A DIEVČATÁ**

VEDĽA PRÍRODOVEDNÉHO VZDELÁVANIA A TELESNÉHO ROZVOJA VYZDVIHUJE TAKTIEŽ VÝCHOVU **PRACOVNÚ**
VÝCHOVU,

DOTERAJŠIU LATINSKÚ ŠKOLU NAHRADZUJE **ŠKOLOU V MATERINSKOM JAZYKU**. MORE SA STÁVA KRITIKOM NIELEN

SPOLOČNOSTI ZALOŽENEJ NA SÚKROMNOM VLASTNÍCTVE, ALE ZÁROVEŇ NAZNAČUJE,

AKO MOŽNO VYBUDOVAŤ SPRAVODLIVEJŠIU SPOLOČNOSŤ.